თვითმმართველობა vs ქუჩის აქტივიზმი: თეორიული კონფიგურაცია და საქართველოს მაგალითი

დავით ლოსაბერიძე

ქუჩის აქტივიზმი - ახალი პოლიტიკური დისკუსი?

ნებისმიერ სემინარზე, ვორკშოპსა თუ სხვა ანალოგიურ შეკრებებზე, რომელიც საზოგადოებრივი პროცესების ანალიზს ეძღვნება, ყოველთვის ბევრს საუბრობენ საზოგადოების მზაობაზე, რეალურად იყოს ჩართული საკუთარი საარსებო გარემოს გასაუმჯობესებლად განხორციელებულ აქტივობებში.

აღიარებენ რა საზოგადოების როლს თავად საზოგადოების ცხოვრებაში, როგორც წესი, პროგნოზების გაკეთებისას ნათლად იკვეთება იდეალისტური ხედვების მთელი კასკადი. მიუხედავად პოლიტიკური მრწამისისა თუ მსოფლმხედველობრივი განსხვავებებისა, იწყება რიგი პოლიტიკური პროცესების აპოლოგია: კაიროს ტაჰრირი, კიევის მაიდანი, სტამბოლის ტაქსიმი, "დაიკავე უოლსტრიტი" - ფეისბუკისა და ტვიტერის როლი ამ მოვლენებში …

ისინი, ვინც საკუთარ ქვეყანაში არსებული მდგომარეობით უკმაყოფილონი არიან, ოცნებობენ, რომ ანალოგიური პროცესები მათ სამშობლოშიც დაიწყოს. ისინი კი, ვინც სტატუს კვოს შენარჩუნებისაკენ მიისწრაფვიან, აცხადებენ, რომ მსგავსი მათთან უკვე მოხდა და არსებული სისტემა ასეთი ცვლილებების შედეგია. არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს, რას გულისხმობენ ამაში: 2003 წლის "ვარდების რევოლუციას" თუ 2012 წლის ოქტომბრის, სამართლიანობის აღდგენის ლოზუნგით განხორციელებულ რევოლუციურ არჩევნებს.

ინტელექტუალთა მეინსტრიმი უარყოფითად აფასებს ამ ხედვების ოპონენტთა ნებისმიერ მცდელობას - სახელმწიფოს თუ ერის საჭიროებიდან გამომდინარე, გაამართლონ ამა თუ იმ ქვეყნის რომელიმე ხელისუფლების მცდელობა, შეზღუდოს სახალხო მოძრაობის ეს თანამედროვე გამოვლინებანი.

სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს: ის ხალხი, ვინც აცხადებს, რომ ანალოგიური რამ მათ ქვეყანაში უკვე მოხდა, ნაწილობრივ მართალნი არიან. საპროტესტო გამოსვლები დედაქალაქის ცენტრში სრულიადაც არ არის ინტერნეტტექნოლოგიების განვითარების შედეგი. ასეთი რამ ხშირი იყო უახლოეს წარსულშიც და უფრო ადრეულ პერიოდებშიც. XX საუკუნის 80-იანი წლების II ნახევარში თბილისის, ბაქოსა და ერევანის მთავარი ქუჩები და მოედნები წარმოადგენდა სწორედაც რომ ქუჩის აქტივობის სცენებს. დედაქალაქის ცენტრში სახალხო დემოკრატიის მეთოდებით წარმოებული პოლიტიკა XIX საუკუნის პარიზშიც ჩანს (დრეიფუსართა და ანტიდრეიფუსართა დაპირისპირება), ძველ რომშიც გვხვდება (ფორუმზე პოლიტიკურ დაჯგუფებათა, ხშირად სისხლიანი, დაპირისპირებანი), პოლის ათენშიც (აგორაზე გამართული პოლემიკები, რასაც ხშირად ოსტრაკიზმოსი მოსდევდა) და შუმერშიც (ურში ურუქაგინას მმართველობა, რაც ამ უკანასკნელისათვის ტრაგიკულად დასრულდა).

თავად იდეა, რომ ხალხმა, "კარგმა ადამიანებმა", სამართლიანობა საჯაროდ, ყველას თვალწინ აღასრულოს, ერთი შეხედვით, მისასალმებელია და კეთილისა და ბოროტის მარადიულ ბრძოლის ამსახველ რობინ ჰუდის, ზოროსა თუ მრგვალი მაგიდის რაინდების მითებში გადავყავართ, სადაც კეთილი ყოველთვის ძლევს ბოროტს.

სამწუხაროდ, რეალურ ცხოვრებაში ასეთი რამ არც თუ ისე ხშირად გვხვდება. ჯერ ერთი, სიკეთეს და ბოროტებას შორის ანგარიში, საშუალოდ, ფრეა. გამარჯვებული სამართლიანობის გვერდით უოტ ტაილერის ლონდონური ფიასკოც არის, პარიზის კომუნაც, პეტერბურგის სისხლიანი კვირაც და, თუ გნებავთ, 1989 წლის თბილისური 9 აპრილიც.

ამასთან, კეთილის გამარჯვება ყოველთვის სიკეთის გამარჯვებას არ ნიშნავს. ხშირად იჩენს თავს "დრაკონის სინდრომი", როცა დრაკონის დამამარცხებელი რაინდი მოგვიანებით თავად იქვევა დრაკონად. ისრაელის მეფე საული, ცინ ში ხუანდი ჩინეთში, ზულფიკარ ბჰუტო პაკისტანში, სამხრეთ ამერიკის კაუდილიოთა მთელი წყება, აიათოლა ხომეინის დემოკრატიული რევოლუცია და მისი შედეგები, ავღანელი მოჯაჰედების ტრანფორმაცია თალიბანად და მრავალი სხვა მაგალითი ოპტიმიზმის საფუძველს ნაკლებად იძლევა.

დღესაც არ არის ნათელი, რა შედეგებით დასრულდება ის ექსპერიმენტი, რომელიც "არაბული გაზაფხულის" სახელითაა ცნობილი და ვინ შერჩება ხელისუფლებას. სამაგიეროდ, უკვე ფაქტია, რომ "ფერადი რევოლუციების" დასავლურმა დოქტრინამ "დემოკრატიის შუქურების" აღმოცენებას ხელი ვერ შეუწყო.

ტოლერანტობის დეფიციტი: “ჩვენ”, “ისინი” და მესიის მოლოდინი

დღეისათვის ყველა (ან თითქმის ყველა) თანხმდება, რომ ტოტალიტარული აზროვნების წესისათვის დამახასიათებელია ხედვების მაქსიმალისტური პოლარიზაცია: თეთრი და შავი, ჩვენ და ისინი, ხალხის მეგობრები და ხალხის მტრები, სწორი და არასწორი იდეოლოგიები და ა.შ.

ასეთი ოპოზიციების სისტემა ისევე ძველია, როგორც თავად საზოგადოება და მაშინ გაჩნდა, როცა ადამიანმა დანაწევრებული მეტყველება დაიწყო. "ჩვენ" (ბაბილონელები, ელინები) კარგები ვართ, "ისინი" (ლულუბელები, ბარბაროსები) - ცუდები, რომელთაც მეტყველებაც არ შეუძლიათ და მხოლოდ "ლუ-ლუ" და "ბარ-ბარ" ძახილით გამოხატავენ გრძნობებს. ჩვენ კარგი მთიელები (მთაგორიან არეალში მცხოვრებნი) ვართ, ხოლო ისინი, ვინც სტეპებში (ველებზე) ცხოვრობენ - ველურები (ე.ი. ცუდები) არიან. სლავები მეტყველებენ (სლავიანე), ხოლო გერმანული ტომები მუნჯებად (ნემცი) იყვნენ მიჩნეულნი.

ასეთი ეტიმოლოგიური შტუდირების უკან მკაცრი რეალობა დგას. თეთრად და შავად დაყოფა არა მარტო საზოგადოების განვითარების საწყისი ეტაპისათვის იყო დამახასიათებელი. ქრისტიანები (ჯვაროსნები) რომ კარგები ვართ, ხოლო მუსლიმები (თათრები) - ცუდები, ეს ხომ საქართველოში ყველამ ვიცით. არისტოკრატიისათვის მესამე წოდება მდაბიოთა კონგლომერატი იყო, რომელსაც მხოლოდ მსახურების ფუნქცია ეკისრებოდა. ბოლშევიკები საზოგადოებას კლასობრივი და პოლიტიკური ნიშნით ყოფდნენ (ბნელი მღვდლები, თავად-აზნაურები და ვაჭარ-ბურჟუები vs მუშურ-გლეხური წარმომავლობის მშრომელი ხალხი), ხოლო ნაცისტები - რასობრივი და ბიოლოგიური ნიშნით (არიელები vs მეორეხარისხოვანი ებრაელები, ბოშები და ჰომოსექსუალები).

დანკვნა ნათელია: თუ გვინდა "კარგმა" ხალხმა "ამოისუნთქოს და გაიხაროს", "ცუდები" (ინკვიზიციისათვის კუდიანები და ერეტიკოსები, ჩეკისტებისათვის - ტროცკისტები, უკლონისტები და მათი ოჯახის წევრები) უნდა გავანადგუროთ.

და რაც მთავარია: ასეთი დაყოფა საზოგადოების აბსოლუტური უმრავლესობისათვის იყო მისაღები და ლიდერთა პოლიტიკის ლეგიტიმაციას სწორედ "აგრესიულად მორჩილი უმრავლესობა" ახდენდა.

პრიმიტივისტული, ორპოლუსიანი შეფასების მოდელი, როცა საზოგადოებრივ ჯგუფებს შორის არსებულ მთელ სპექტრს ვერ ხედავ, ცალკეულ ინდივიდს ასაკობრივი განვითარების საწყის სტადიაზე ახასიათებს, ხოლო სოციუმში მისი არსებობა ინფანტილიზმის მაღალ დოზაზე მიუთითებს.

ასეთი, გარკვეულწილად ინფანტილური, საზოგადოების არსებობა იწვევს კარგი ლიდერის (მესიის) პერმანენტულ მოლოდინს. ნოსტალგია მკაცრ, მაგრამ სამართლიან და ბრძენ ლიდერზე ადამიანთა მნიშვნელოვანი ნაწილისათვის სავსებით ბუნებრივი მოვლენაა. ამასთან, რაც უფრო განუვითარებელია (ინტელექტუალურად, პოლიტიკურად, ეკონომიკურად) ადამიანთა ესა თუ ის ჯგუფი, მით უფრო ძლიერადაა მასში წარმოდგენილი "მხსნელის" გამოჩენის სურვილი.

განვითარებული ინდივიდისათვის, რომელიც საკუთარი, ფიზიკური თუ გონებრივი, რესურსების გამოყენებით ახერხებს საკუთარი მოთხოვნილებების მეტნაკლებად სრულ დაკმაყოფილებას, აბსოლუტურად მიუღებელი, ან ნაკლებად მისაღებია, ნებისმიერი ფორმის დიქტატი სხვა ადამიანის მხრიდან.

ელიტების ურთიერთბრძოლა - იოლი გზა ბატონობისაკენ

ზემოთქმულიდან გამომდინარე, ძალამ, რომელსაც ხელისუფლებაში სურს მოსვლა ან დარჩენა, ანგარიში უნდა გაუწიოს არსებულ განწყობებს. ისტორიული განვითარების პროცესი გვიჩვენებს, რომ ინფანტილური საზოგადოების მხარდაჭერის მოპოვება და შენარჩუნება ბევრად უფრო იოლია, ვიდრე იმ საზოგადოებისა, რომელიც დამოუკიდებელი ინდივიდებისაგან შედგება.

სწორედ ამიტომ, ხელისუფლებას ყოველთვის აქვს ცდუნება, ხელი შეუწყოს სწორედ პირველი ტიპის სოციუმის გაძლიერებას და შეძლებისდაგვარად დაასუსტოს მეორე. კაცობრიობას მასობრივი ზომბირების მრავალი აპრობირებული მეთოდი უნახავს და ამ შემთხვევაში არავითარი მნიშვნელობა არა აქვს ამა თუ იმ პოლიტიკური ელიტის მსოფლმხედველობრივ კუთვნილებას. მოქმედი ხელისუფლების ან ხელისუფლებაზე პრეტენზიის მქონე ძალების ლოზუნგებს (სტაბილობა, მოდერნიზაცია, სამართლიანობა) ამ შემთხვევაში ნაკლები მნიშვნელობა ენიჭება.

მაგალითისათვის, XX საუკუნის 90-იანი წლების საქართველოს ხელისუფლება (ედუარდ შევარდნაძის რეჟიმი) მოღვაწეობის უმთავრეს მიზნად სტაბილურობის შენარჩუნებას ისახავდა და მიმართავდა სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფების დაბალანსების პოლიტიკას - რაც ხელს უწყობდა ადგილობრივი არაფორმალური ელიტების ხელში ძალაუფლების მაქსიმალურ კონცენტრაციის პროცესს.

საზოგადოების მნიშვნელოვანი ნაწილი, რომელმაც საკუთარ თავზე გამოსცადა 90-იანი წლების პირველი ნახევრის ქაოსი, ბევრ რამეზე ხუჭავდა თვალს და მოქმედებდა ლოზუნგით "მთავარია მშვიდობა იყოს". რეჟიმის სიმყარეს განაპირობებდა უმაღლესი ხელისუფლის, როგორც მსოფლიო მნიშვნელობის დიპლომატისა და დამბალანსებლის იმიჯიც.

შემთხვევითი არ არის, რომ შევარდნაძის ხელისუფლების კრიზისის პირველი ნიშნები მის დესაკრალიზაციასთან ერთად დაიწყო. ძველი მმართველი ელიტის წიაღში გაჩენილმა ახალმა პოლიტიკურმა ძალამ სწორედ შევარდნაძის ყოვლისმჭვრეტელობის დოგმა აქცია სადავოდ და ამით ძველ ნომენკლატურულ ისტებლიშმენტს საკუთარი შვილისაგან დამარცხებული კრონოსის ბედი გაუმზადა.

XXI საუკუნის პირველი ათწლეულის დასაწყისში ქვეყნის სათავეში მოსული მიხეილ სააკაშვილის ხელისუფლების მთავარ ლოზუნგად ქვეყნის დაჩქარებული მოდერნიზაცია იქცა. საქართველოში, ისევე, როგორც მთელ რიგ ტოტალიტარულ, ავტორიტარულ თუ ნახევრად ავტორიტარულ რეჟიმებში, "დაჩქარებული დაწევის" დოქტრინამ იწყო პრევალირება. ლოზუნგები "ჩვენ გვაქვს საუკეთესო რეიტინგი საერთაშორისო ორგანიზაციებში", "ნულოვანი ტოლერანტობა დანაშაულს", "დასავლეთი ჩვენგან სწავლობს ბევრ რამეს" და ა.შ. საკმაო მსგავსებას პოულობს გასული საუკუნის მთელი რიგი რეჟიმების ლოზუნგებთან: "კარაქის ნაცვლად ზარბაზნები" (ნაცისტური გერმანია), "დავეწიოთ და გავუსწროთ აშშ-სა და ევროპას" (საბჭოთა კავშირი).

შევარდნაძის უძრაობის პოლიტიკისაგან დაღლილმა მოსახლეობამ დაძლია პოტენციური ანარქიის წინაშე შიში და ახალი მეინსტრიმის უპირობო მხარდამჭერად იქცა. ახალი ხელისუფლების პოზიციას აძლიერებდა ის გარემოებაც, რომ სტატუს ქვოს შენარჩუნების მიზნით, ფორმალური და არაფორმალური ელიტები აპელირებას საზოგადოების არამზაობაზე ახდენდნენ (თეზისი "ხალხი ელიტამ უნდა წაიყვანოს ნათელი მომავლისაკენ"). თუმცა, რეალურად, (უმრავლეს შემთხვევაში მაინც), ამ იდეალისტური ხედვის უკან საკმაოდ მატერიალური ინტერესი - ფინასურ, პოლიტიკურ თუ სხვა სახის რესურსებზე განუყოფელი ბატონობის სურვილი იდგა.

ოცნება "საყოველთაო დემოკრატიაზე" თუ რეალური ინსტიტუციები?

ნებისმიერი პოლიტიკური ძალა, რომელიც საზოგადოებრივ ინფანტილიზმზე აგებს თავის სტრატეგიას, ყოველთვის ახერხებს მეტნაკლებად მყარი სტრუქტურების შექმნას და განამტკიცებს თავის ბატონობას. თუმცა ამავე დროს არსებობს ერთი პრობლემა, რომელიც, საბოლოო ჯამში, ასეთი რეჟიმების გარდაუვალ მარცხს იწვევს: ცნობილი გამოთქმა - "შეიძლება მთელი საზოგადოება მოატყუო ცოტა ხნის განმავლობაში, ან საზოგადოების ნაწილი ატყუო მუდმივად, მაგრამ შეუძლებელია მთელი საზოგადოების მუდმივად მოტყუება" - საყოველთაო უნივერსალიის რანგში შეიძლება განვიხილოთ.

წარსულის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ მართვის ასეთი სტილი, გარკვეული პერიოდულობით, განაპირობებს საზოგადოებაში უკმაყოფილების კრიტიკული ინტენსივობით აკუმულაციას, რაც ხელისუფლების რადიკალურ, ხშირად არც თუ ისე მშვიდობიან, ცვლილებებს იწვევს. რევოლუციური ცვლილების ხარისხი დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად ძლიერი პრესის ქვეშ იმყოფებოდა სოციუმი მორიგ მღელვარებამდე. არქიმედეს ცნობილი კანონი პოლიტიკაშიც ისევე მოქმედებს, როგორც ფიზიკაში - რაც უფრო მეტია ზეწოლა, მით უფრო ძლიერია იმ ზამბარის ენერგია, რომელიც, მაქსიმალური შეკუმშვის შემდეგ, იშლება. ყირგიზულ ანდაზას თუ დავესესხებით - "აქლემზე ჯდომა სჯობს ვირზე ჯდომას, მაგრამ აქლემიდან გადმოვარდნა უფრო მტკივნეულია".

საკაცობრიო გამოცდილება გვკარნახობს, რომ უმჯობესია შეიქმნას სისტემა, სადაც დროულად მოხდება საზოგადოებაში დაგროვილი ნეგატიური ენერგიის დახარჯვა ("ორთქლის გამოშვება") და ჩანასახოვან მდგომარეობაში მყოფი პრობლემების გადაჭრა. ამ

ხედვას იზიარებდნენ არ მარტო იდეალისტი მეოცნებენი ან რელიგიური მოღვაწენი (იესო ქრისტედან და წინასწარმეტყველ მუჰამედიდან მოყოლებული), არამედ სავსებით პრაგმატული (ზოგჯერ ცინიზმამდე მისული) პირები (მაკიაველი).

თავის მხრივ, სისტემის შექმნა გულისხმობს გარკვეული ინსტიტუტების ჩამოყალიბებას და ამ ინსტიტუტთა თამაშის წესების შემუშავებას. დემოკრატიული ტრანზიციის გზაზე დამდგარი ქვეყნების წინაშე დგას გამოწვევა - შექნას ხელისუფლების კურსზე თანმიმდევრული ზემოქმედების ინსტუტუციური მექანიზმები, რომლის აპრობირებულ ფორმასაც ადგილობრივი თვითმმართველობის განვითარება და ამ პროცესში მოქალაქეთა მონაწილეობის ხარისხის გაზრდაა.

ჩვენში ადგილობრივ თვითმმართველობას, ხშირად განიხილავენ მხოლოდ ერთი კუთხით - საზოგადოებრივი მომსახურებების მაღალი ხარისხის უზრუნველყოფა. ახალი დემოკრატიის ქვეყნებში, მათ შორის საქართველოში, როგორც წესი, უგულებელყოფენ ადგილობრივი თვითმმართველობის მეორე, უმთავრეს ფუნქციას - მოსახლეობასთან სიახლოვეს.

გარდა აღნიშნულისა, ადგილობრივ თვითმმართველობას, ახალი დემოკრატიის ქვეყნებში კიდევ ერთი, არანაკლებ მნიშვნელოვანი ფუნქცია ენიჭება - ხელი შეუწყოს ადგილებზე (რეგიონებში, მცირე დასახლებებში) პოლიტიკურად აქტიური და ამბიციური (ამ სიტყვის ყველაზე პოზიტიური გაგებით) მოქალაქეების წარმოჩენას და ახალი ადამიანური რესურსებით ადგილობრივი სახელმწიფო სტრუქტურების, პოლიტიკური პარტიებისა და სამოქალაქო საზოგადოების გაძლიერებას.

აღნიშნული სისტემის განვითარების ალტერნატივას კვლავ დედაქალაქებში მასობრივი, მშვიდობიანი ან სისხლიანი საპროტესტო აქციების შედეგად ხელისუფლების ზედა დონეზე ელიტების პერმანენტული ცვლა წარმოადგენს - რომელშიც თავიდანვე ჩადებულია პერსპექტივაში ახალი ხელისუფლების სხვა პრეტენდენტის მიერ ჩანაცვლების აუცილებლობაც.

"სამოქალაქო საზოგადოება" თუ "სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები"?

ზოგადად, სამოქალაქო საზოგადოების როლი ამა თუ იმ ქვეყნის დემოკრატიული რეფორმირებისა და კერძოდ, ადგილობრივი თვითმმართველობის დამკვიდრების - დეცენტრალიზაციის პროცესში ძნელია გადაჭარბებით იქნეს შეფასებული. თუმცა საიმისოდ, რომ სამოქალაქო საზოგადოება აქტიურად ჩაერთოს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში, თავად ამ სამოქალაქო საზოგადოების არსებობაა საჭირო.

საბჭოური სისტემის დემონტაჟის შემდეგ დღის წასრიგში დგება ტოტალიტარიზმის პერიოდში მოქმედი კვაზი სამოქალაქო საზოგადოების (პროფესიული კავშირები, სპორტული კლუბები, კომუნისტური ახალგაზრდობის კავშირი და სხვ.) თანამედროვე, დემოკრატიულ ღირებულებებზე ორიენტირებულ სამოქალაქო საზოგადოებად ტრანსფორმირების საკითხი.

საერთაშორისო და დასავლური ორგანიზაციები აქცენტს თავიდანვე სამოქალაქო საზოგადოების სეგმენტების (პოლიტიკური პარტიები, მედია, სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები, პროფესიული კავშირები და ა.შ.) გაძლიერებაზე აკეთებდნენ. განსაკუთრებით კარგი, შეიძლება ითქვას "სასათბურე", პირობები შეექმნათ სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებს (სსო-ები - ე.წ. არასამთავრობო ორგანიზაციები).

ვინაიდან ახალი დემოკრატიის ქვეყნებში ადგილობრივი წყაროებიდან სამოქალაქო საზოგადოების დაფინანსება ფაქტიურად არ ხდებოდა და არ ხდება, ტრანსფორმაციის პროცესში, მთელი რიგი წარმატებების მიუხედავად, გამოვლინდა დასავლური პოლიტიკის ორი ნაკლი. ჯერ ერთი, დონორი ორგანიზაციების პროგრამები ერთიან თარგზე არის მოჭრილი და ნაკლებად ითვალისწინებს ცალკეულ ქვეყნებში არსებულ ლოკალურ ნიუანსებს; მეორე - რაც უფრო დიდია დონორი ორგანიზაცია, მით უფრო ძნელად ახდენს ის ადპტირებას ადგილობრივ, სწრაფად ცვალებად გარემოში. ყოფილა შემთხვევები, როცა ამა თუ იმ პროგრამის განხილვა რამდენიმე წელი მიმდინარეობდა ყველა ბიუროკრატიული ფორმალობის დაცვით და როცა მისი იმპლემენტაცია დაიწყო, გაირკვა, რომ ქვეყანაში უკვე სრულიად სხვა რეალობა არსებობდა. არანაკლებ პრობლემატურია განსხვავებები საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ შემუშავებულ დღის წესრიგსა და ქვეყანაში არსებულ, ყველაზე უფრო მნიშვნელოვან გამოწვევებს შორის.

ასეთ პირობებში სამოქალაქო საზოგადოება, რომელიც საქართველოში, ისევე როგორც გარდამავალი დემოკრატიის ბევრ ქვეყანაში, საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ მხარდაჭერილი სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებით არის წარმოდგენილი, გარკვეულწილად, მოქცეულია ორ ცეცხლს შუა - დონორთა მიერ შემუშავებულ დღის წესრიგს, "დაგეგმილ სტაბილობასა" (ერთი მხრივ) და მოსახლეობის რეალურ საჭიროებებს (მეორეს მხრივ) შორის. რაოდენ სამწუხაროც უნდა იყოს, დემოკრატიის მხარდამჭერმა დასავლურმა პროგრამებმა, განვითარებად ქვეყნებში, სამოქალაქო საზოგადოების ნაცვლად, სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციები შექმნა.

შედეგად სსო-თა როლი საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებაზე სუსტია და მთლიანად დონორთა შეფასებებზეა დამოკიდებული. ასეთი ტიპის სამოქალაქო საზოგადოება დემოკრატიული ანტურაჟის, "პოტიომკინის სოფლების" როლს ასრულებს და კრიზისულ პერიოდებში მნიშვნელოვან ზეგავლენას ვერ ახდენს საზოგადოებრივ ცხოვრებაზე.

აღნიშნული სახით არსებული სამოქალქო საზოგადოების არაეფექტურობის მაგალითად შეიძლება XX საუკუნის 70-იანი წლების ირანის მოვლენები მოვიტანოთ. ირანში არსებობდა ელიტარული სსო-ები, რომლებიც დასავლეთიდან ფინანსდებოდა, მათი წარმომადგენლები დადიოდნენ დიპლომატიური კორპუსის მიერ ორგანიზებულ შეხვედრებზე და დასავლეთისათვის გასაგები ტერმინოლოგიით მეტყველებდნენ. ირანის ისლამური რევოლუციის დაწყებისას კი გაირკვა, რომ ამ სსო-თა და ქვეყნის მოსახლეობას აბსულუტური უმრავლესობის ინტერესები ძირეულად განსხვადებოდა ერთმანეთისაგან.

დასკვნა

საზოგადოების საჭიროებების განსახორციელებელი ინსტიტუციური მექანიზმის, რეალურად მოქმედი ადგილობრივი თვითმმართველობის ჩამოყალიბება განვითარებისათვის სასიცოცხლო აუცილებლობას წარმოადგენს. პერმანენტული კრიზისების წარმოშობისას ადგილობრივი თვითმმართველობა ანარქიისა და ქაოსის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საპირწონეა. სწორედ ამ გზით მიიღწევა როგორც საზოგადოების ინტერესების თანდათანობითი დაკმაყოფილება, ისე ლოკალური სამოქალაქო საზოგადოების ჯგუფების გაძლიერება, რომლებიც დღეისათვის მოქმედ ნომენკლატურულ-კლანურ სისტემას ჩაანაცვლებს.